

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
“ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ІНФЕКЦІОНІСТІВ”
ДВНЗ “ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ”

ЕПІДЕМІОЛОГІЧНІ ТА КЛІНІЧНІ УСКЛАДНЕННЯ ІНФЕКЦІЙНИХ І ПАРАЗИТАРНИХ ХВОРОБ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

**Всеукраїнська науково-практична конференція
інфекціоністів і пленум ГО “Всеукраїнська
асоціація інфекціоністів”**

(5-6 жовтня 2017 року, м. Житомир)

Тернопіль
ТДМУ
Укрмедкнига
2017

УДК 616.9-036.22(063)

Е 67

ББК 51.9

Редакційна колегія:

академік НАМН України, заслужений діяч науки і техніки України, проф., д. мед. н. *М.А. Андрейчин* (відповідальний редактор), проф., д. мед. н. *Н.А. Васильєва*, заслужений лікар України, проф., д. мед. н. *О.А. Голубовська*, доц., канд. мед. н. *О.Л. Івахів* (відповідальний секретар), заслужений лікар України, проф., д. мед. н. *С.О. Крамарьов*, проф., д. мед. н. *В.П. Малий*, проф., д. мед. н. *М.Д. Чемич*.

О.А. Голубовська, В.М. Маргітич

МІЖНАРОДНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЕНІСАМІУМУ ЙОДИДУ ПРИ ЛІКУВАННІ ГРИПУ ТА ІНШИХ ГОСТРИХ РЕСПІРАТОРНИХ ВІРУСНИХ ІНФЕКЦІЙ

Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця,
м. Київ

Грип та інші гострі респіраторні вірусні інфекції (ГРВІ) щорічно уражають 5-10% дорослого і 20-30% дитячого населення. На даний час у клінічній практиці використовують імунізацію за допомогою інактивованої або ослабленої вакцини, а також лікування противірусними засобами типу озельтамівіру і занамівіру (інгібітори нейрамінідази). На жаль, вакцинація проти сезонного грипу не забезпечує повного захисту від вірусів грипу типу А і В, а використання інгібіторів нейрамінідази обмежене їх недостатньою клінічною ефективністю і виникненням резистентності штамів збудника до них.

Створення нових ефективних противірусних засобів займає в середньому 10-12 років і потребує значних інвестицій, що зазвичай перевищують 1 млрд доларів США. Клінічний етап розробки препарату є найбільш коштовним, але він дозволяє зробити важливі висновки щодо ефективності лікарського засобу, що відображається послабленням основних клінічних симптомів, тривалості захворювання, наявності ускладнень, та профілю безпеки препарату. При дослідженні препарату використовуються і вірусологічні методи, які дозволяють оцінювати ступінь зменшення вірусного навантаження у верхніх дихальних шляхах людини.

Регуляторними органами, що здійснюють нагляд за обігом лікарських засобів у деяких економічно розвинутих країнах, розроблено настанови для проведення неклінічних і клінічних досліджень противірусних препаратів. Програма досліджень і розробки інноваційних молекул повинна повністю відповідати вимогам до ефективності/безпеки, сформульованим у таких посібниках. Це є необхідною умовою для подальшого допуску нових молекул у клінічну практику.

Викладені вище факти наполегливо диктують необхідність розробки інноваційних противірусних молекул відповідно до

високих вимог, що пред'являються до такої категорії препаратів. Вельми привабливим є виявлення противірусної дії вже добре відомих лікарських засобів, які протягом тривалого часу демонстрували високий профіль безпеки. До таких засобів можна віднести широко застосовуваний в Україні та інших країнах колишнього Радянського Союзу енісаміуму йодид (Амізон). В клінічній практиці цих країн вже використано 845 млн доз цього препарату.

Енісаміум йодид був розроблений вченими ДУ “Інститут фармакології та токсикології НАМН України” і виведений на фармацевтичний ринок в 1997 р. як ненаркотичний аналгетик і запроваджений у виробництво ПАТ “Фармак”. У 2005 р. член-кореспондент НАН і НАМН України, АМН РФ, доктор медичних наук, професор А.Ф. Фролов відкрив його противірусний ефект щодо грипової інфекції.

У 2007 р. з метою підтвердження ефективності та безпеки енісаміуму йодиду відповідно до критеріїв, описаних у згаданих вище інструкціях щодо проведення досліджень противірусних препаратів, ПАТ “Фармак” прийняв рішення здійснити програму міжнародного неклінічного і клінічного вивчення препарату і провести її у відповідності з високими регуляторними вимогами ЕМА і FDA. Ця програма була реалізована в провідних наукових установах країн Європейського Союзу, Сполучених Штатів і Російської Федерації. Так, вченими Іллінойського технологічного інституту (ІТТІ) в Чикаго (США) були отримані дані про те, що *in vitro* у первинній культурі нормальних бронхоепітеліальних клітин людини (ННВЕ), інфікованих вірусом грипу *A/Brisbane/59/2007 (H1N1)*, енісаміуму йодид викликає достовірне зниження вірусних титрів в 1 000 разів протягом перших 24 год інкубації з досліджуваним препаратом. Методом RT-PCR було виявлено також і пригнічення експресії М-гену вірусу грипу майже на два порядки.

У дослідженнях *in vivo* на тхорах у лабораторії Retroscreen (Лондон, Великобританія), яким було здійснено інокуляцію вірусу грипу через верхні дихальні шляхи, енісаміум виявляв чіткий противірусний ефект, який, зокрема, супроводжувався статистично достовірним зниженням вірусних титрів у назальних змивах вже на другу добу після інфікування. Встановлено статистично значуще зниження АUC (area under curve, англ. –

площі під кривою) вірусних титрів у носових змивах піддослідних тварин, які отримували енісаміуму йодид, протягом усього експерименту (10 днів) у порівнянні із контрольними тхорами, які отримували плацебо.

Результати токсикологічних досліджень, проведених в декількох наукових центрах Чеської Республіки, Нідерландів і ФРН, продемонстрували низьку токсичність енісаміуму йодиду. Результати досліджень репродуктивної токсичності, проведених в США, показали відсутність будь-яких несприятливих ефектів на репродуктивну систему самців і самок піддослідних тварин, процес запліднення та ембріональний розвиток.

Результати першої фази клінічних досліджень Амізону, в якій взяло участь 156 добровольців у клінічних центрах Відня (Австрія) і Мангайму (ФРН), показали високий профіль безпеки препарату. Було встановлено, що дворазове застосування енісаміуму йодиду протягом доби в кількості 1000 мг на один прийом дозволяє підтримувати активні концентрації енісаміуму в плазмі крові по суті на такому ж рівні, як і триразовий прийом по 500 мг, що істотно підвищує прихильність пацієнта до лікування.

Особливий інтерес представляють результати 3 фази клінічних досліджень енісаміуму йодиду, виконаних на базі ФДБУ "Науково-дослідний центр грипу" МОЗ РФ (Санкт-Петербург, РФ) за участю 100 пацієнтів із грипом та ГРВІ (60 отримували досліджуваний препарат, 40 – плацебо). Було продемонстровано, що в групі, яка приймала енісаміум, середній період тривалості гарячки склав 2,7 дня, у групі плацебо – 3,8 дня. При оцінці самопочуття значне поліпшення стану на 3-ій день лікування відзначали 43,3% хворих в основній групі і 15% пацієнтів у контрольній ($p < 0,001$). На 7-ий день лікування практично всі пацієнти (59 осіб з 60), які одержували енісаміум йодид, повернулися до звичного способу життя, в той час, як 37,5% пацієнтів, що приймали плацебо, продовжували відчувати нездужання і не повернулися до звичайного режиму праці та відпочинку. При цьому істотно знижувалась частота розвитку ускладнень по типу синуситів, середнього отиту і пневмонії.

Найбільш частою причиною ураження респіраторного тракту обстежених пацієнтів був вірус грипу А (А/Н1N1 і А/Н3N2) у вигляді моноінфекції (43% випадків). Наступними за частотою виявлення були аденовірусна інфекція (16% випадків) та грип В